

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 17 0 P 099379 21 Rev
Sarajevo, 18.02.2021 godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Amire Sadović, kao predsjednika vijeća, Gorana Nezirovića i Jasminke Kubat, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja: 1. Udruženje ... I., Ulica ... i 2. R.P. sin H. iz S., Ulica ..., koje zastupa punomoćnik E.H., advokat iz S., Ulica ..., protiv tuženih: 1. S.Ć. sin I. iz B., Ulica ... i 2. M.Ć. sin S. iz B., Ulica ..., koje zastupaju punomoćnici S.H. i E.H., advokati iz B., radi utvrđenja ništavosti ugovora, vrijednost ... KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Kantonalnog suda u Bihaću broj: 17 0 P 099379 20 Gž od 17.11.2020. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 18.02.2021. godine, donio je sljedeću:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Stavom prvim izreke prvostepene presude Općinskog suda u Bihaću broj: 17 0 P 099379 19 P od 07.08.2020. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja koji glasi:

„Utvrđuje se da je ništav i da ne proizvodi pravne posljedice ugovor o prenosu nekretnina, notarski obrađen i ovjeren od strane notara J.K. pod brojem: OPU-IP: 446/2018 od 15.10.2018.godine, zaključen između tuženih, što su dužni trpiti tuženi.

Nalaže se Zemljišnoknjižnom uredu Općinskog suda u Bihaću da:

- na nekretninama označenim kao k.č. br. ..., koje u naravi predstavljaju kuću, zgradu i dvorište ukupne površine 481 m², upisana u zk.ul. br. ... k.o. B.-Grad, izvrši brisanje drugotuženog Ć.M. kao suvlasnika sa dijelom 1/2, te upiše prvotuženog S.Ć. kao suvlasnika da dijelom od 1/2 na predmetnim nekretninama,
- na nekretninama označenim kao k.č. br. ... EZ1 U1J17, upisanim u zk.ul. br. ... k.o. B.-Grad, izvrši brisanje izvrši brisanje drugotuženog M.Ć. kao vlasnika sa dijelom 1/1, te upiše prvotuženog S.Ć. kao vlasnika sa dijelom od 1/1 na predmetnim nekretninama,
- na nekretninama označenim kao k.č. br. ..., kuća, zgrada i dvorište, površine 294 m², k.č. br. ... bašta površine 553 m², upisanim u zk.ul. br. ..., izvrši brisanje izvrši brisanje drugotuženog M.Ć. kao vlasnika sa dijelom 1/1, te upiše prvotuženog S.Ć. kao vlasnika sa dijelom od 1/1 na predmetnim nekretninama,
- na nekretninama označenim kao k.č. br. ..., L. površine 2264 m², upisanim u zk.ul. br. ... k.o. P., izvrši brisanje izvrši brisanje drugotuženog M.Ć. kao vlasnika sa dijelom 1/1, te upiše prvotuženog S.Ć. kao vlasnika sa dijelom od 1/1 na predmetnim nekretninama,

- na nekretninama označenim kao k.č. br. ... Z. površine 63 m² i k.č. br. ... Z. površine 300 m², upisanih u zk.ul. br. ... k.o. R., izvrši brisanje drugotuženog M.Ć. kao vlasnika sa dijelom 1/1, te upiše prvotuženog S.Ć. kao vlasnika sa dijelom od 1/1 na predmetnim nekretninama,
- na nekretninama označenim kao k.č. br. ..., ..., ..., ..., ..., upisanim u zk.ul. br. ... k.o. P., izvrši brisanje drugotuženog M.Ć. kao vlasnika sa dijelom 1/1, te upiše prvotuženog S.Ć. kao vlasnika sa dijelom od 1/1 na predmetnim nekretninama,
- na nekretninama označenim kao k.č. br. ... i ... upisanim u zk.ul. br. ... k.o. P., izvrši brisanje drugotuženog M.Ć. kao vlasnika sa dijelom 1/1, te upiše prvotuženog S.Ć. kao vlasnika sa dijelom od 1/1 na predmetnim nekretninama,
- na nekretninama označenim kao k.č. br. ... i ..., upisanim u zk.ul. br. ... k.o. P., izvrši brisanje drugotuženog M.Ć. kao vlasnika sa dijelom 1/1, te upiše prvotuženog S.Ć. kao vlasnika sa dijelom od 1/1 na predmetnim nekretninama,
- na nekretninama označenim kao k.č. br. ..., površine 2242 m², upisanim u zk.ul. br. ... k.o. P., izvrši brisanje drugotuženog M.Ć. kao vlasnika sa dijelom 1/1, te upiše prvotuženog S.Ć. kao vlasnika sa dijelom od 1/1 na predmetnim nekretninama.
- Obavezuju se tuženi da tužiteljima naknade troškove parničnog postupka u iznosu od ... KM, u roku od 30 dana po pravomoćnosti presude.“

Stavom drugim izreke prvostepene presude obavezani su tužitelji da solidarno tuženim naknade troškove parničnog postupka u iznosu od ... KM.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Bihaću broj: 17 0 P 099379 20 Gž od 17.11.2020. godine žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Protiv drugostepene presude reviziju su blagovremeno izjavili tužitelji i to zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji i obje nižestepene presude preinače usvajanjem tužbenog zahtjeva u cijelosti, ili pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U podnesenom odgovoru na reviziju tuženi su osporili osnovanost revizijskih prigovora i predložili da se revizija odbije kao neosnovana.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga navedenih u reviziji u smislu odredbe člana 241. Zakon o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP), a koji se u ovom predmetu primjenjuje na osnovu odredbe člana 106. stav (1) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku², ovaj sud je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Revizija nije osnovana.

Relevantna činjenična utvrđenja prvostepenog suda, koja je pravilna i potpuna prihvatio i drugostepeni sud, mogu se rezimirati na slijedeći način:

¹ “Službene novine F BiH”, broj 53/03, 73/05 i 19/06

² “Službene novine F BiH”, broj 98/15

Nepravomoćnom presudom Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 439099 19 P od 19.01.2018. godine, u pravnoj stvari tužitelja Udruženje ... I. i R.P. protiv tuženog S.Ć., utvrđeno je da je donošenjem nestatutarne Odluke Upravnog odbora Saveza ... BiH od 22.01.2014. godine, kojom su tužitelji suspendovani iz Saveza ... BiH, čiji je predsjednik bio tuženi S.Ć., izvršena diskriminacija i nejednako postupanje prema tužiteljima. Istom presudom naloženo je tuženom S.Ć. da tužitelju Udruženju ... I. na ime naknade materijalne štete isplati iznos od ... KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom, a tužitelju R.P., na ime naknade nematerijalne štete zbog umanjnja životne aktivnosti isplati iznos od ... KM sa pripadajućom zakonskom zateznom kamatom.

Protiv navedene presude prvotuženi S.Ć. je podnio žalbu o kojoj nadležni kantonalni sud još uvijek nije odlučio.

Dana 15.10.2018. godine prvotuženi S.Ć., kao prenosilac, i drugotuženi M.Ć., sin S., kao primalac, zaključili su Ugovor o prenosu nekretnina, kojim je prvotuženi svoje nekretnine, bliže označene u izreci prvostepene presude prenio kao poklon drugotuženom, zadržavajući za sebe doživotno pravo stanovanja i plodouživanja na tim nekretninama. Ugovor je ovjeren od strane notara te se drugotuženi, osnovom istog, upisao u zemljišnoj knjizi kao vlasnik predmetnih nekretnina.

Na osnovu navedenih činjenica, tvrdeći da je sporni ugovor o prenosu nekretnina zaključen na njihovu štetu, kao povjerilaca, sa ciljem onemogućavanja ili otežavanja naplate njihovih potraživanja sa naslova naknade štete, utvrđene naprijed navedenom presudom Općinskog suda u Sarajevu, tužitelji su, u skladu sa odredbom člana 103. ZOO postavili zahtjev za utvrđenje ništavosti ugovora o prenosu nekretnina.

Prvostepeni sud odbija tužbeni zahtjev temeljem slijedeća tri pravna zaključka:

- da tužitelji nisu tokom postupka dokazali da je sporni ugovor protivan prinudnim propisima ili moralu, temeljeći svoj zahtjev samo na pretpostavci da je stvarna namjera tuženih bila da zaključenjem ugovora prvotuženi izbjegne obavezu plaćanja eventualne štete po presudi Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 433099 16 Pž od 19.01.2018. godine;
- da potraživanje tužitelja po osnovu naknade štete nije dospjelo niti je pravomoćnom presudom utvrđen obim i visina štete;
- da tužitelji nisu dokazali insolventnost prvotuženog.

Drugostepeni sud je prihvatio kao pravilne pravne zaključke prvostepenog suda.

Neprihvatljiv je revizijski prigovor da je pobijana presuda zahvaćena povredom odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članovima 8., 191. stav 4. i 231. ZPP.

Suprotno revizijskim tvrdnjama, drugostepeni sud je pravilno zaključio da je prvostepeni sud izvedene dokaze cijenio u skladu sa odredbom člana 8. ZPP i na osnovu slobodne ocjene izvedenih dokaza, pa tako i ocjene sadržaja predmetnog ugovora i iskaza tužitelja R.P., utvrdio pravno relevantne činjenice u ovoj pravnoj stvari, kako je to pravilno zaključio i drugostepeni sud (strana četvrta, pasus četvrti drugostepene odluke).

Prvostepeni sud je u obrazloženju svoje odluke (strana šesta, pasus treći i strana sedma pasus drugi), suprotno prigovoru revidenata, interpretirao odredbe člana 4. predmetnog ugovora, te

je ocjenu navedenog člana, na čijem sadržaju insistiraju revidenti, izvršio kroz zauzimanje pravnog zaključka da predmetni ugovor nije ništav u smislu odredbi člana 103. ZOO.

Pravo na obrazloženu sudsku odluku predstavlja jedan od segmenata prava na pravično suđenje iz člana 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Pravilno obrazložena sudska odluka mora odgovoriti na dva zahtjeva. Obrazloženje odluke, s jedne strane, treba da pokaže da se volja suda izražena u određenoj presudi poklapa sa voljom izraženom na apstraktan način u zakonu, te da, s druge strane, omogući višem sudu provjeru postupka i načina na koji je sud donio tu odluku. Samo potpuno, određeno i jasno obrazložena odluka može strankama pružiti pouzdanu osnovu za izjavljivanje efikasnog pravnog lijeka, a žalbenom sudu omogućiti da izvrši stvarnu kontrolu sudske odluke. Obrazloženje je potpuno ako sadrži stvarnu analizu i ocjenu izvedenih dokaza i ako su u njemu izneseni razlozi o svim odlukama iz izreke. Sud je dužan da u obrazloženju presude opiše pojedinačne ocjene dokaza, dovede svaki ocijenjeni dokaz u vezu sa drugim dokazima i izvede zaključak o dokazanosti određene činjenice.

U konkretnom slučaju odluke nižestepenih sudova zasnovane su na provedenim dokazima i za njihovo donošenje izneseni su jasni razlozi i presudu je moguće ispitati, tako da je neprihvatljiv revizijski prigovor da je obrazloženje drugostepene presude krajnje paušalno, tako da nije osnovan prigovor da je pobijana presuda zahvaćena povredom odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 191. stav 4. ZPP i članom 6. stav 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Drugostepeni sud je u obrazloženju pobijane presude ocijenio sve žalbene navode koji su od odlučnog značenja sa aspekta predmeta spora, pravilno primjenjujući odredbu člana 231. ZPP.

Kako nisu počinjene povrede odredaba parničnog postupka na koje je ukazano u reviziji, kao ni povrede na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti u skladu sa odredbom člana 241. ZPP, to nije ostvaren revizijski razlog povrede odredaba parničnog postupka.

Nije ostvaren ni revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za utvrđenje ništavosti ugovora o prenosu nekretnina, koji je između tuženih zaključen dana 15.10.2018. godine.

Navedeni zahtjev tužitelji su, u bitnom, zasnovali na činjeničnim tvrdnjama da oni na osnovu nepravosnažne presude imaju prema prvotuženom novčano potraživanje dospjelo za isplatu, da je pravnu radnju-ugovor o prenosu nekretnina-prvotuženi, kao njihov dužnik, preduzeo na njihovu štetu, kao povjerilaca, sa ciljem da osujeti naplatu njihovog potraživanja te da prvotuženi nema dovoljno sredstava za ispunjenje njihovog dospjelog novčanog potraživanja.

Odredbom člana 103. stav 1. ZOO propisano je da je ništav ugovor koji je protivan ustavom utvrđenim načelima društvenog uređenja, prinudnim propisima ili moralu društva ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu sankciju ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

Prema odredbi člana 280. stav 1. ZOO svaki povjerilac čije je potraživanje dospjelo za isplatu, i bez obzira kad je nastalo, može pobijati pravnu radnju svog dužnika koja je preduzeta na štetu povjerilaca. Smatra se da je pravna radnja preduzeta na štetu povjerilaca ako usljed njenog izvršenja dužnik nema dovoljno sredstava za ispunjenje povjeriočevog potraživanja (član 280. stav 2. ZOO).

Odredbom člana 284. ZOO-a propisano je da, ako sud usvoji tužbeni zahtjev, pravna radnja gubi dejstvo samo prema tužiocu i samo koliko je potrebno za ispunjenje njegovih potraživanja.

U konkretnom slučaju tužitelji su odabrali pogrešan put pravne zaštite, jer isti ne mogu uspjeti u parnici sa tužbenim zahtjevom za utvrđenje ništavosti ugovora, ukoliko su taj zahtjev zasnovali na činjenicama koje po materijalnom pravu odgovaraju institutu pobijanja dužnikovih pravnih radnji.

Pobijanje dužnikovih pravnih radnji je institut obligacionog prava koji pruža povjeriocu iz obligacionog odnosa pravo da u svrhu namirenja svog potraživanja pobija pravovaljana imovinska raspolaganja insolventnog dužnika, namirujući se iz imovine koja više nije vlasništvo dužnika.

Kod poboynih pravnih poslova radi se o ništavim ili rušljivim pravnim poslovima, a kod pobijanja pravnih radnji dužnika objekt pobijanja ne mora uopšte biti pravni posao. U situaciji kada se pobija pravni posao, kao što je to slučaj u predmetnoj parnici, taj je posao punovažan te se pobijanje provodi radi nemogućnosti namirenja povjeriočevog potraživanja. Kako predmetni tužbeni zahtjev, imajući u vidu činjenični supstrat tužbe, ima svoj osnov u odredbama članova 280. do 285. ZOO, on ne može glasiti na utvrđenje ništavosti ugovora odnosno pravnog posla, već pobijanje može ići samo za tim da se ograniči djelovanje pravnog posla i time otklone njegovi štetni učinci u odnosu na tužioce, kao povjerioce.

Predmetni ugovor jeste zaključen na štetu tužitelja kao povjerilaca, jer ovaj revizijski sud, suprotno zaključku nižestepenih sudova, ocjenjuje da su tužitelji dokazali insolventnost prvotuženog, ali nije ništav u smislu odredbe člana 103. ZOO, jer zaključenje pravnog posla da bi se izbjegla prinudna naplata dugovanja prema svojim povjeriocima nije razlog ništavosti. U skladu sa odredbom člana 284. ZOO pobijani pravni posao dužnika i treće osobe nije pravno nevaljan.

Prema odredbi člana 284. ZOO ukoliko sud usvoji tužbeni zahtjev pravne radnje gube učinak prema tužitelju i to samo koliko je potrebno za ispunjenje njegovog potraživanja, pri čemu treće lice, kao sticatelj, ne gubi pravo vlasništva niti su ugovarači takvog pravnog posla dužni uspostaviti ranije pravo vlasništva, kako je to zahtijevano predmetnim tužbenim zahtjevom.

Dakle, okolnost da je ugovor o prenosu nekretnina zaključen s trećim licem na štetu revidenata, kao povjerilaca, nema, sama po sebi, za posljedicu ništavost ugovora, kako to u svojoj reviziji pogrešno navode tužitelji. Takav ugovor može se samo pobijati pod pretpostavkama iz člana 280. do 285. ZOO.

To istovremeno ne znači da je isključeno pravo tužitelja da zahtijevaju utvrđenje ništavosti predmetnog pravnog posla na osnovu odredbe člana 103. ZOO, ali to ne mogu sa uspjehom

učiniti na osnovu činjeničnog supstrata koji je utvrđen u predmetnoj parnici, koji predstavlja sadržaj zahtjeva iz odredbe člana 280. u vezi sa članom 284. ZOO.

Pravno je neutemeljen stav revidenata da sadržaj odredbe člana 4. predmetnog ugovora o prenosu nekretnina taj ugovor čini ništavim u smislu odredbe člana 103. ZOO.

Činjenica da su tuženi članom 4. predmetnog ugovora u korist prenosioca-prvotuženog ugovorili pravo doživotnog stanovanja i plodouživanja, kao i određena ograničenja raspolaganja tim nekretninama od strane sticaoca bez prethodne saglasnosti prenosioca, nije razlog ništavosti ugovora, jer ugovorena ograničenja prava vlasništva nisu suprotna prinudnim propisima.

Revidenti ne mogu uspješno svoju tvrdnju da su, suprotno članu 14. Konvencije za zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda i Protokola broj 12, pobijanom presudom dovedeni u neravnopravan položaj u odnosu na druge građane koji su u istim situacijama ostvarili svoja prava, zasnovati samo na jednoj presudi prvostepenog suda (presuda Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 475212 14 P od 12.06.2017. godine), niti ta presuda, sama po sebi, može biti dokaz neujednačenosti sudske prakse i narušene pravne sigurnosti, tim više što revidenti tokom postupka nisu pružili ni dokaz da je navedena presuda postala pravomoćna.

Tužitelji su tokom postupka, pa i u svojoj završnoj riječi, naveli da predmetni ugovor ispunjava zakonske uslove u pogledu predmeta ugovora, forme ugovora i volje stranaka, tako da se istom ne može oduzeti pravno dejstvo ni u smislu odredbi članova 66. (prividan ugovor) ili člana 70. (sankcija nedostatka potrebne forme).

Sud odlučuje u granicama postavljenih zahtjeva, u postupku primjenjuje materijalno pravo po vlastitoj ocjeni i nije vezan za navode stranaka u pogledu materijalnog prava (član 2. ZPP), a u konkretnom slučaju ovaj sud nije imao zakonskih mogućnosti da preinači nižestepene presude prilagođavanjem postavljenog tužbenog zahtjeva odredbi člana 284. ZOO, jer bi time prekoračio granice dozvoljene intervencije u postavljeni tužbeni zahtjev.

Prema ocjeni ovog suda ne može se prihvatiti da je izraz „pravna radnja gubi dejstvo“ (član 284. ZOO) sadržana u izrazu „ništavost ugovora“ (član 103. ZOO), tako da nema mogućnosti da se u konkretnom slučaju dosudi manje od onoga što je tužbenim zahtjevom traženo.

Imajući u vidu razloge na osnovu kojih je ovaj sud zaključio da je tužbeni zahtjev neosnovan, nije bilo potrebe polemisati sa pravnim stavom nižestepениh sudova da potraživanje tužitelja sa naslova naknade štete u konkretnom slučaju nije dospjelo jer isto nije utvrđeno pravomoćnom presudom.

Kako nisu ostvareni revizijski razlozi, kao ni razlozi na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, to je primjenom odredbe člana 248. ZPP revizija odbijena.

Predsjednica vijeća
Amira Sadović, s.r.